

A ' térkép mögé kényszerült Nagyfejedelemség' írófejedelme

Az író, aki álmodott az erdélyi Mezőségről Sopronba

A Hűség Városa magához vonzotta ünnepelni a magyar szellemi élet és irodalmi leghűségesebb alakját: *Sütő Andrást*.

A " térkép mögé kényszerült Nagyfejedelemség" írófejedelme június 10-én Sopronban ünnepelte 75 születésnapját.

A Himnusz és Székely Himnusz imádságos sorait követően a Széchenyi téri Hűség Zászlónál *dr. Gimesi Szabolcs* Sopron polgármestere a soproniak magyarsághoz való hűségére emlékezve köszöntötte a magyarság megmaradásáért hűségesen és hittel küzdő író. Az erdélyiek bátorsága és ragaszkodása mellé az anyaország segítségére is szükség van, ahhoz, hogy magyarságukban megmaradhassanak, mondta Sütő András, a soproni Hűségzászló előtt.

Tiszteletadás a Hűségzászlónál

A soproni Kálvin Kör, a Keresztény Értelmiségiek Szövetsége, a Luther Szövetség, az Erdélyi Kör és a Rákóczi Szövetség soproni szervezetei közös szervezésében a Berzsényi Dániel Evangélikus Gimnázium (Líceum) dísztermében rendezett "*Uram, maradj velünk, mert esteledik*" címmel rendezett irodalmi esten □ amely Szarka László köszöntőjével és Vladár Gábor református lelkész által tartott áhítattal kezdődött □ Mádl Ferenc a Magyar Köztársaság elnöke, Szokolay Sándor Kossuth-díjas zeneszerző, Csoóri Sándor író köszöntötték Sütő Andrást, akinek munkásságát Görömbei András akadémikus méltatta.

- Sütő András magyar nyelvben fogant életműve annak példázata, hogy nincs külön határainkon túli magyar irodalom, határainkon túli magyar kultúra. Csak magyar irodalom és magyar kultúra - a maga teljességében. Akikkel összeköt az egy nyelv, azokkal összeköt a titkos szövetség: melyet közös hagyományaink, közös reményeink táplálnak. Nyelv, szülőföld, ősök és utódok reményének megtartó □abroncsa" mondatta ki Sütő Andrással a legdrámaibb időkben is: □Maradok. Másként nem tehetek. □ Tőle tudjuk, hogy magyarságunk közösség, amelyből □lélekroncsolás nélkül elszakadni lehetetlenség" - mondta Mádl Ferenc. A magyarság soproni ünnepén, *Tamási Áron* és *Illyés Gyula* szellemi örökösének kitüntetését adományozott a köztársasági elnök: az egyetemes magyarsárgtudat elmélyítésében, a művészetek alaphangját adó és személyes sorsával hitelesített humanizmusáért, életművéért 75. születésnapja alkalmából Sütő András a Köztársasági Elnök Érdemérme kitüntetését kapta.

[Mádl Ferenc a Magyar Köztársaság elnöke ünnepi köszöntője](#) (teljes terjedelemben)

Szokolay Sándor Kossuth-díjas zeneszerző, a Corvin-lánc tulajdonosa, Sopron díszpolgára köszöntőjét Sütő András Gyermekkorom tükörcserepei alapján írott Ne hagyjátok az éneket! Szokolay-kórusmű ősbemutatója követte, az Arany János karnagy vezette Fidelissima Vegyeskar előadásában.

Szokolay Sándor: KÖSZÖNTÉS Sütő András 75. születésnapjára (teljes terjedelemben)

- Csak a szeretet lehet ilyen ártatlanul önző és meggondolatlan, hogy a keleti végekről a nyugatira hozza íróját, ide vonzza tisztelőit, barátait; a szeretet, amely Istent magát is házába hívna vendégségbe; a vendéglátás hagyományában, mi magyarok, már csak ilyenek vagyunk - szölte Csoóri Sándor köszöntőjében.

- Igazság szerint nekünk kellett volna elzarándokolni az ünnepelthez. Hadd, lássák minél többen, hogy kicsoda nekünk Sütő András. El kellett volna mennünk Pusztakamarásra, a szülőházhoz, a templomba, ki a temetőbe, Nagyenyedre az ősi kollégiumba, aztán tovább Kolozsvárra, Farkaslakára, Marosvásárhelyre, fölkeresni azt a megjelöletlen helyet, ahol 1990 március 19-ének vérszomjas éjszakáján fejszések ütöttek. Ez a hely olyan marad, mondta az író, mint a Segesvárhoz közeli Fehéregyháza, ahol utoljára látták Petőfi Sándort. Amikor az írás életveszélyessé válik, bizonyosak lehetünk abban, hogy az irodalom a könnyű csábítások ellenére sem fog elzúlleni.

Sütő András, Mádl Ferenc Köztársasági Elnökkel

Görömbei András a szabadság mindenkori őrvárosából, Debrecenből hozta köszöntő szavait.

- Sütő életműve az erdélyi magyarság utóbbi fél évszázadának változásait és változatlanságait különleges érzékenységgel és távlatos szemlélettel, az emberlét egyetemes horizontja felől is mérlegelve mutatja be - mondta Görömbei András, aki mindazt a nyelvi és szemléleti gazdagságot, szépséget és szellemi-erkölcsi erőt, amit Sütő András a magyarságnak ajándékozott, az író életművét és életpályáját bemutató előadása végén a következő szavakkal köszönte meg:

- Sütő András ma is rendíthetetlenül teljesíti értelmiségi hivatását, az igazság szellemének ébrentartását bármilyen körülmények közepette is. Biblikus fényű szavakkal vallja: "Gyertyát nem azért gyújtanak, hogy véka alá rejtsek, hanem hogy a gyartyatartóba tegyék és fényét vesse mindazokra, kik a házban vannak. Gondolkodó emberek, ti vagytok a világ világossága, nem rejthető el a hegyen épített város..."

Ablonczy László Nehéz álom című, Sütő András 75. évéről írt, és *Sinkovits Imre* emlékére ajánlott művét adta át az ünnepeltnek, utalva Sopronnak, mint születésnapnak helyet adó Hűségés Városnak egy másik, Sütő életének eseményét meghatározó kapcsolatára: a Sopron 1921-es történelmében oly fontos szerepet játszott politikussal gróf Bánffy Miklóssal, 55 évvel ezelőtt maga Sütő András is találkozott Kolozsvárott.

- Jöttem az elmaradt erdélyi adókkal, a köszönet adójával mindazért, amit értünk és értem is szólt a nemzet és személy szerint az elnök, nem egy alkalommal, igazolván □ és nem csak formálisan □, hogy lélekben 15 millió magyar elnöke. Ez a kijelentés nem közönséges szóvirág, nem közönséges politikai divatszólás, hanem lényegre törő gondolatiság; mert egy nemzet életében minden nagy és csoda-változás a gondolattal kezdődik; azzal a gondolattal, amely kapaszkodó, amely elegendő szellemi erő az úthoz, amelyet meg kell járni, amelyért meg kell küzdeni.- intézte szavait a Köztársaság Elnökéhez az író.

- Köszönöm, hogy velem fáradott az úton és kitüntetett elnöki figyelmével, ezt olybá veszem, hogy nem csupán rám vetődött a figyelem, hanem arra a szellemiségre is, amelyet magam is szolgállok és amelyről itt ma annyi szó hangzott el, kitágítva ezt a szellemiséget Sopronból az egész nemzetre.

Sopront ragja szerint illik említeni: Civitas Fidelissima, a leghűségesebb város. A trianoni hungarucidium jegyében elrabolt terület, annak idején, visszatért az anyaországhoz. Küzdelmére, a népszavazásra, amelyet például Kolozsvárnak nem engedélyeztek, hálával emlékezik a nemzet. Büszkeségében minden magyarhoz szól. Közben az erdélyi magyarság sóhajt is: ha a keleti végeken élő magyaroknak hasonló történelmi szerencséje lett volna! Kolozsvár, téli sápadtságban meredt a román hadsereg bevonulására. Mit tehetett, a betlehemi csillag felé figyelő Erdély? Úgy szólt, amiként ezt tragikus helyzete diktálta: fehér zászlóval állt Istene és a bevonulók elé.

Az akkori Kolozsvár nincs többé, magyar maradványaiban jelen idejű végzetével folytat élet-halál harcot. Sopronhoz hasonló történelmi szerencsére nincsen kilátása.

Sütő András egy jeles személyiségre emlékezett, arra, akinek történelmi szerepe volt abban, hogy Sopron elkerülhette, trinoni végzetét: gróf Bánffy Miklós Magyarország akkori külügyminiszterének emlékét idézte, akivel 1948-ban kolozsvári gimnazista riporterként találkozva készített interjút, a barbár-pusztítást követően.

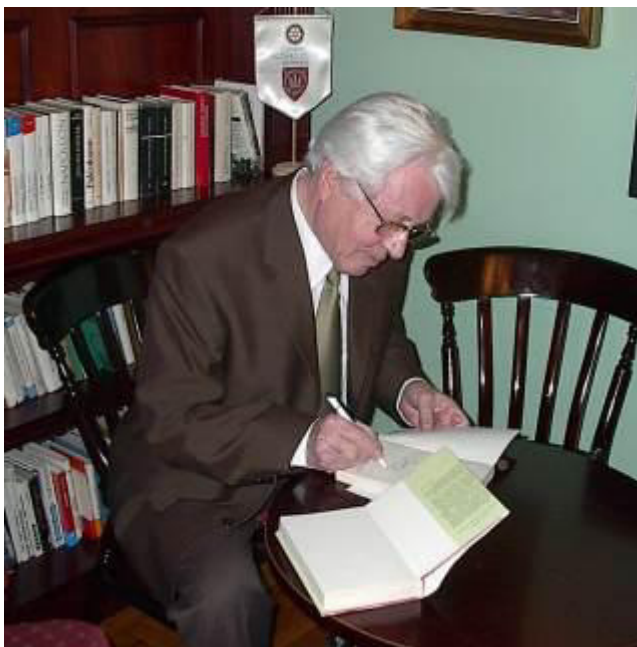

- Ha valaki azt kérdezi, hogy miért időzöm itt és most gróf Bánffy Miklós alakjánál, annak azt mondhatom: mert álmodtam ide az erdélyi Mezőségről Sopronba. Azt a reményünket, hogy Bánffy Miklósnak és Bethlen Istvánnak □ az egykori miniszterelnökök □ Sopronban egyszer szobrot fognak az utódok állítani.

Sütő András beszélt azokról a szellemi nagyságokról, akik életét meghatározták. Móricz Zsigmond, Kemény Zsigmond, Babits Mihály, Németh László, Tamási Áron vonzáskörében élve ismerte fel az írástudók felelősségét, így került szembe, mindazokkal, akik mestereit válogatott bűnök elkövetésével bélyegezték meg.

Tanítványként elemi erkölcsi kötelességének érezte az üldözöttek pártjára állni, bármily gyöngö volt is.

- Ugyan kicsoda köztetek az abszolút hangmagasság politikai biztosja, aki úgy véli, hogy klasszikus magyar írók és költők számára kell a sarkához vernie a kórust megszólaltató hangvillát? - kérdezte akkoriban naív ifjonti naivitással.

Mestereitől sokat tanult: példájukra korán született meg Sütőben az írói szándék, hogy élet és irodalom páros viszonylatában az életé legyen az elsőbbség. A magyar fájdalom viharzónájában élve mestereitől azt is megtanulta, hogy nemzete sorsproblémáit tehetsége szerint föl kell vállalni, ehhez társult nemzeti állapotunk kimondásának a vágya. Erdély nagy romlásait sirató költők látomásával az abszurd, "ugató madárral" szólt, mert a faji gyűlöletnek, az ősi nemzet magyartalanító szándéknak odadobott állapotában, olyan borzalmakat éltek meg Erdélyben, hogy Picasso hatlábú lovai, azokat már nem fejezhették ki, ezért választotta az ugató madarat. Nemzetiségi üldöztetésük végtelen változataiban azt gondolhatta bárki, hogy a természet rendje bukik föl Erdélyben, ahol a galamb vércsefiat, kígyót költ, a szarvastehén farkast fiadzik, hiszen kimontatott, hogy az erdélyiek, Bethlen Gábor országában nem is magyarok.

- Mi ez, ha nem abszurd, ha nem ugató madár? Azt kell írunk, amink van vallja ma is az író. A tüzet, amelyet, ha nem oltunk elporlaszt egy nemzeti közösséget, a vizet, amely elviszi házunkat és múltunkat. Azt kell írunk, amivel megmenthetjük magunkat, a kisebbségeket megolvasztó kohók veszedelméből. Akkor sokan hallották ezt az írói hangot és lelki erőt gyűjtöttek maguknak.

Örökérvényű ars poetica-ja Sütő Andrásnak :

- Ott kezdődik az ember, ahol összetéveszti magát mindazzal, amitől megfosztották.

Számbavételezzük?

- Az én életem ehhez már kevés, jönnek, vannak mások, akik ezt majd megteszik. Azzal vigasztalom magam, hogy az erdélyi magyarság eszméletében, s nem csupán az erdélyi magyarság eszméletében én is őrző lehettem, hiszem, hogy közösségi fennmaradásunk reménye az anyaország ragaszkodó szeretetében fölerősödik: az önrendelkezésig. Ez a hit mondatja velem a tizenegyedik parancsolatot: ***Erdélyben maradni kell akkor is, ha nem lehet.***

Mádl Ferenc a Magyar Köztársaság elnöke ünnepi köszöntője

Tisztelt Vendégek! Hölgyeim és Uraim!

Ha az ember ünnepelni, köszönteni megy, visz magával valamit, amivel lélekben közel férkőzik ahhoz, akit ünnepelni megy, hogy együtt örüljenek. Lelki szegénységemben most csak szavak jutottak eszembe. Szavak, amelyek talán felérnek egy laudációval, amit egy érdeméremhez elmondani gondoltam. Valamit a Sütő András 75 csillagteremtő évének szerény visszfényeként. Kedves András, tisztelt vendégeink, fogadják szeretettel. Így szól:

Az író Sütő András, az *„Anyám könnyű álmot ígér”* című vallomásban így ír Sütő Andrásról, az apró gyermekről: *„Sokáig bizonytalankodtam, hogy anyám ajándékát - e számárköhögéses, himlős, lázas valamit, az életemet - elfogadjam-e. A jelek szerint (..) ... megmaradtam.”*

Nos, mi, akik itt most Sopron városában összegyűltünk, és mindahányan, könyvszerető, olvasó, színházba járó emberek, a magyar nyelv szerelmesei, igazán hálásak lehetünk, hogy Sütő András végül is *„elfogadta az életet”*. Mert így bejárhatta azt az utat, ami Pusztakamarástól a megszülető könyvek merengő ösvényein, gondolati zeg-zugain át sokunk lelkéig elvezetett. S vezet el ma is, mindig, újra meg újra. Így lehetett őrző a strázsán, állandó a mindig változóban, az anyanyelv felesküdt katonája, csendes kibeszélő az *„üvöltöző”*, zajos történelemben.

A félszázadik születésnap táján, egy barátságos interjúban Sütő András arról vallott: az ő családjuk valahogy nem tartotta számon a születésnapokat. Úgy okoskodván, hogy az efféle vissza-visszatérő dátumok feldarabolják az időt. Talán ennek ellenére sem bántódik meg azon, ha mi bizony nagyon is vágyunk rá, hogy számon tartsuk Őt. Szeretnénk megszeliidíteni azt a bizonyos, rohanó időt és ünnepet kerekíteni mindannak, amit máskor oly természetesnek veszünk, szinte öntudatlanul birtoklunk.

Ilyen öntudatlan gazdagságunk az élmény, a nyelvi, örökségi, erkölcsi, történelmi kaland, ahogy műveiben fenséges szellemi ösvényekre lelünk. Ahogy sorról sorra, könyvről könyvre követve a sorsot, hősök és hétköznapi emberek sorsát, egyre közelebb és közelebb érezzük magunkhoz az alkotót. A beavatottság titkos összekacsintásával ismerjük fel a tájat-, az arcokat. Mindazt, amit az író a széteséstől megóvó titkos ereje miatt *„abroncsnak”* nevez. A családot, a mindig kritikusan *„cöccögő”* rokonokat, az áldott szeretettel óvó édesanyját, a meséken uralkodó kiskirályfi unokát.

Sütő András történetei saját, megélt történeteink felé, az önvizsgálat felé is fordítanak minket. Az örök emberi kérdésekkel, lélekállapotokkal szembesítenek. Amint a lócsiszár Kolhaas Mihály elszántan keresi az igazát. Amint parázs vitára kél az új hit a még újabbal, Kálvin a máglyára küldött Szervét Mihállyal. Amint törekeny titkot őriz a balkáni gerle családja. Amint ünnepre készülnek a Hargitán.

És az író nem kér mást, csupán szerénységet, látszólag könnyen teljesíthetőt: *Engedjétek hozzám jönni a szavakat!* Mert a szó: a megnevezés, a birtokba vétel ösztöne, az érzelmek kifejezésének ősi gesztusa. Az anyanyelv: minden embernek a legegységesebb tulajdona. Forrás, éltető közeg, szükséges eszköz, természetes szépség. De az anyanyelv, a más nyelvűekkel való együtt élésben: a megmaradás záloga is. *„Színes bója a vizek hullámzásában”*.

Sütő András magyar nyelvben fogant életműve annak példázata, hogy nincs külön határainkon túli magyar irodalom, határainkon túli magyar kultúra. Csak magyar irodalom és magyar kultúra - a maga teljességében. Akikkel összeköt az egy nyelv, azokkal összeköt a titkos szövetség: melyet közös hagyományaink, közös reményeink táplálnak. Nyelv, szülőföld, ősök és utódok reményének megtartó *„abroncsa”* mondatta ki Sütő András a legdrámaibb időkben is: *„Maradok. Másként nem tehetek.”* Tőle tudjuk, hogy magyarságunk közösség, amelyből *„lélekroncsolás nélkül elszakadni lehetetlenség”*.

Maradni, megmaradni, otthon maradni. Milyen egyszerű igék ezek! Hiszen -gondolhatnánk - energiát mindig a cselekvés, az elmozdulás igényel. Ám a *„szemet szóért”* világában ez volt a legtöbb, a legszebb, a legnehezebb: megmaradni, hűnek maradni. Sütő Andrásnak sikerült.

Tisztelt Ünneplők! Kedves Ünnepe!lt!

Kölcsey Ferenc gondolata szerint nemzeti tudat dolgában azok járnak a helyes úton *kik büszkén tekintenek idegenre, s hálát mondanak az égnek, mely őket magyarnak születni engedé.*

A zt hiszem, ezen a mai, különleges ünnepen továbbgondolhatjuk a Kölcsey-igazságot, s hálát mondhatunk az égnek, mely Sütő Andrást magyarnak születni engedé! És a születésnapon aligha kívánhatunk szebbet, mint a *könnyű álmok szent és őszinte vágyával:* *...adassék meg jövő ilyenkor is elmondanunk a történeteket!*

András! Isten éltesse! Köszönjük, hogy az életet számunkra is elfogadtad. A Gondviselő sokáig vigyázzon Rád. És most megkérem Dr. Szentgyörgyi András barátomat, a Köztársasági Elnöki Hivatal titkárságvezetőjét, hogy ismertessen egy Rólad szóló határozatot. Szeretetünket akarja elmondani a hivatalosság nyelvén.

KÖSZÖNTÉS: Sütő András 75. születésnapjára

Földedhez,- Véreidhez,- Gyökereidhez mindig HŰ - Szeretett Sütő Andrásunk! A rokon-lelkek ifjú-seregét! megszólító életműved: éned-teljességével makulátlanul-ötvöződött! -Kimondott szándékaid szerint: "az idők szellemi-omlásában" örizted "az írás - értelmének társadalmi- és nemzeti-parancsolatait!" - Mindig mélyebbről-jövőt és mélyebbre-hatolót tudtál mondani, - és k i m o n d a n i - -a kimondhatatlanságok kényszerű csöndjében sorstársaidnak! - Saját világunkat szembesítetted mindenek-előtt az eszményeinkkel! - Tudtad, hogy "a szót-emelés" a saját-idején messze-túlmutat, s épp ettől a jövőben is előfordulhat még," Műveidben talán maga a sors markolása is növelte klasszikussá-edződésedet! Kétségtelen kiválasztottságod is a kényszerűségek-szorításában tudott írásaidban túlmutatni önmagán! „Gyermekkorom tükörcserepei" műved mélységes élménye életemnek. -Döbbenetes m á r maga a születésed története: a „Kék álhalál"-ban. A megkésett-felsírásod keserves rázendítése" egész- életedet jelképezi számomra. (Idézek hát születési-pohárköszöntésedből=) „ha sor kerül rá: olyan legyen a hangja, -mint a számárállkapocs, - FILISZTEUSOK RÉME- a Sámson kezében!" - Életed sámsoni-beteljesülését" fedezhettem fel a SZEMET SZÓÉRT" című - könyved végzet-felé tartó sors-tragédiádban. Ez a "-kudarckö-nnyvéért járó sámsoni-megvakítás vad-szándéka volt!" E jogtipró összekacsintások bizony ismétlik magukat!- Sajnos napjainkban is! -Németh Lászlónk sámsoni-áthallásai opera-ihlető- erőt nekem se véletlenül adtak!- Életed drámai-valóságát azonban istenáldotta derű, - báj és reménységet- adó tündéri-emelkedettség ellenpontozza. Ez a teljesedettség engem Kodály igenlő, - mindig reményt sugárzó líraiságára emlékeztet leginkább. Végül egy kórus-kompozícióm szólal meg tiszteletedre!- Kórémuzsikád záró-soraira-írtam a művet: Ne hagyjátok az Éneket címmel. (A Fidelissima-kórus éneklő,- Arany János vezényletével.) -E sorokbanban a s ü t ő i-mondandó i g a z a l ü k t e t:

Aki nem tud énekelni:- bizony nagyon szegény ember, - még ha tele van is forintokkal a ládája. - Kodály és Bartók feltarisznyált bennünket énekekkel ezer esztendőre. Otthon, - amidőn valamelyikünk hosszú és magánvos útra indult,- öregeink azt kérdezték:- Jól felöltöztél-e? - Botod van-e? - Hát éneket viszel-e magaddal? Vagyis védelmet a sötétség, -s az úti veszedelmek ellen. - Ne hagyjátok cserben az Éneket! Ne hagyjátok az Éneket". - Most: -az Idő markának szorításában (kint is, -bent is,) a derekabbak egyre-szorosabban a Sorstársak-láncát alkotják! - - Igazad van = „az Idő keze dolgozik rajtunk". - Most egy s z é p köszöntő-kifejezésedet fordítom a Te ünnepe!lt-fejed-felé „a jó sors védelmezze nem csupán fölvetett-fejedet, hanem akhilleuszi-sarkadat is. Hogy ezután is rá állj, amikor szükséges!" - Mondjam még? Mondd!-Azért is!" - Adassék Neked:hosszú-élted minden-napján a Rád-váró-Szavak Bátorsága és a KIMONDÁS-joga! - Amit én a kölcsönkapott-hangommal inkább k i é n e k e l n i szeretek" !.....

Szokolay Sándor

A 75 éves Sütő Andrást köszöntő ünnepségen, az Evangélikus Líceum zsúfolásig megtelt dísztermében felvételről megelevenídt Bódi imája az Advent a Hargitán c. darabból, Sinkovts Imre előadásában, az Anyám könnyű álmot ígér, Naplórészlet - 1989. szeptember, Üzenet Erdélyből

című Sütő-művekből részleteket *Agárdy Gábor*, a Nemzet Színésze adott elő.

A szomszédos Perkovátz-Ház bejáratánál az irodalmi estet követően még késő éjszaka is hosszú sorokban álltak a könyveik dedikálására várakozók. Soproniak, Budapestről, Amerikából, Németországból, Párizsból, Erdélyből érkezettek az "írástudóhoz", akiről hisszük, hogy a Kálvin Kör □ hagyományokhoz híven megtartott □ áhítatának egyik □ Máté evangéliuma szerinti □ alapigéje is szól: *"Annakokáért minden írástudó, aki a mennyeknek országa felől megtanított, hasonlatos az olyan gazdához, aki őt és újat hoz elő az ő éléstárából."*

[Tóth Éva](#)

Kapcsolódó cikkek:

[Sütő András 75. születésnapjára Sopron, 2002. június 10.](#)